

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Marcvlfī Monachi Formvlarvm Libri Dvo

Marculfus <Monachus>

Paris, 1635

Ad Varias Formvlas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10644

EVACUATORIA] Marculf. lib. II. cap. CAP.
xxxv. Incert. Auct. cap. xxxvi. XLV.

DE CAUSIS COMMENDATIS] Man- CAP.
datum. Marculf. lib. II. cap. xxxi. XLVI.

AD VARIAS FORMVLAS.

INCIPIUNT CHARTÆ REGALES SEV
IPARENDALES] Perperam his formulis
chartarum regalium titulus adscribitur. Non
enim nomine regis inscriptæ, sed priuatæ epi-
stolæ forma more sæculi confectæ, Ad quas
longioribus notis opus non est, cum omnia
ferè ad Marculfum & alios exposita sint.

BVNNVARIA TANTA DE TERRA CAP.
ARABILI] Modus terræ, *Bonniere* in Butelle- III.
rij libro. Qua voce Ambiani & Atrebates ad-
huc vtuntur.

PER SOLIDVM ET DENARIVM SE- CAP. V.
CVNDVM LEGEM SALICAM VISVS FVI
SPONSARE] Vxoris ducendæ forma quasi
per coemptionem, veteribus Francis vsitata.
Fredegarius de nuptijs Chlodouei & Chlotil-
dis, *legati offerentes, solido & denario vt mos erat Fran-
corum, eam partibus Chlodouei sponsant.* Imaginaria
hæc coemptio vetustissimæ obseruantiaæ spe-
cies, qua vxores emi non apud Germanos tã-
tum, sed apud plerasque gentes mos erat. Saxo-
nes etiam verè sibi vxores emebant. Leg. Sa-
xonum cap. xxxviii, *Vxorem ducturus trecentos*

*solidos det parentibus eius. In legib. Burgundio-
num tit. XII. Sexies puellę pretium raptor exoluat. &
tit. XXXIIII. Si quis uxorem suam sine causa dimise-
rit, inferat ei alterum tantum quantum pro precio ipsius
dederat. Qua de re aliās fortasse.*

SECUNDVM LEGEM SALICAM] Mo-
rē Francorū dixit Fredegarius, vt & Vet. Form.
apud Fr. Pithœum. N. filius N. puellam ingenuam
nomine N. illius filiam per solidum & denarium, se-
cundum legem Salicam & antiquam consuetudi-
nem desponsauit. In Lege quidem Salica de
virginis nuptiis nil cautum extat. De viduis
autem ducendis titulus est XLVI. vbi tamen nō
vnus solidus, sed tres solidi & denarius memo-
rantur: ille, inquit, qui viduam accipere vult cum tri-
bus testibus qui adprobare debent, tres solidos aq̄
pensantes & denarium habere debet: & hoc factō si eis
conuenit, viduam accipiat, deinde si tres solidos & de-
narium ille cui reippus debetur acceperit, tum eam legi-
timē accipiat.

MANSIS AD COMMANENDVM] Man-
sus villula est coloni vnus habitationi destina-
ta, cum certo agri modo, quantum ille arare
potest. Adnuntiatio Caroli apud Pistas cap.
XXX. Vt quoniam in quibusdam locis coloni tam fisca-
les quam & de casis Dei suas hereditates id est mansa
que tenent, non solum suis paribus, sed & clericis, ca-
nonicis ac villanis presbyteris, & alijs quibuscumque
hominibus vendunt, & tantummodo cellam retinent,
& hac occasione sic destructa sunt ville, vt non solum
census debitus inde non possit exigi, sed etiam que terre
de singulis mansis fuerunt iam non possunt cognosci &c.
Hodie quoq; Burgundionibus Merx dicitur co-

loni adscriptitij hærediolum. Alijs *Mas*, harum certè formularum exemplar perpetuò non *mansum* sed *masum* habet.

CASTICIJS] Casticias septa Falcetus interpretatur, Antiquit. lib. ix. cap. xiiii. vbi capitula quædã synodi Sueffionësis an. dcccliii. refert, ne cui *in casticijs & syluis custoditis* venari liceret. In epistola episcoporum Rhemensium & Rothomagensium apud Pithœum & eundem Falcetur lib. x. c. xv. *Iudices vt edificent villas moderatis casticijs*, quo loco ædificia designari sequentia verba manifestant. Sic j. cap. ix. *mansum ad commanendum cum casticia superposita.*

DONATIONIS VEL DELIBERATIONIS NOSTRÆ] Deliberatio, traditio, Capitul. lib. vi. cap. cclxxxv. *Pro quocumque illas Deo deliberare voluerit, ad seruiendum ex his Deo in sacrificijs, inde liurer, & deliurer.* CAP. IX.

CONCULCATORIA] Hac formula abas cuius seruus puellam ingenuam rapuerat concedit vt ex eo coniugio nati liberi sint. Eiusdem argumenti est apud Marculf. lib. ii. cap. xxix. Quid sit autem conculcatoria amplius inquirendum: legi posset, *conciliatoria.* CAP. X.

NOTITIA DE CRUCE EVINDICATA] Crucis iudicium seu examinatio inter probationis species recensetur. Capitul. lib. iii. cap. xlvi. *Si auctor venerit & rem interitiam recipere renuerit, campo vel cruce contendat.* Append. ii. cap. xxxiii. *dicens quod illi sit damnum factum & hoc contendere voluerit in iudicio, aut in campo, aut ad crucem, licentiam habeat.* Quod quidem prohibetur

Capitul. lib. i. cap. cviii. Sancitum est vt nullus examinationem crucis facere præsumat, ne Christi passio quæ est glorificatio cuiuslibet temeritate contemptui habeatur. Vsum tamen inualuisse docent posteriora capitula. Eius probationis forma describi videtur in Legib. Frisionum tit. xiiii. duas scilicet præparari tesseras, quarum vna pura, altera crucis signo insignita sit, quæ duæ super altare in linteo euoluuntur, deinde post varias preces à presbytero aut puero debent extrahi, quod si crucis tessera prima extrahatur, innocentiam satis probatam existimabant.

PROPRISISSET] inuasisset; Leg. Ribuar. tit. lxxvii. Si quis caballum, hominem, vel quamlibet rem in via propriiserit, aut cum sequutus fuerit per res marcas eum ostendat. Capitul. lib v. c. cxl. De rebus propriis, vt ante missos & comites & iudices nostros veniant, & ibi accipiant finitiuam sententiam, & antea nullus præsumat alterius res proprindere, sed magis suam causam querat ante iudices nostros, vt diximus, & ibi recipiant quod iustum est.

CAP.
xiiii.

CAVTIO DE CLAVIBVS] Cautio est ab eo facta qui cum rem aliquam custodiendam suscepisset, eamque postea dolo vel iniuria amissam nec restituere potest, nec æstimationem præstare, domino rei seipsum tradit, vt pro seruo deinceps habeatur. Ideoq; cautio de clauibus dicitur, quia per clauium traditionem res quæ in horreo, vel cellario continebantur commendatæ ei fuerant.

GRANICA] horrea. à grano, vnde & nos hodie granaria dicimus. Leg. Baiuuar. c. i. tit. xiii. 12. Fœnile, granicum, vel tuninum.

VITALIA SVA] nobis victualles.

PERDITA VEL NAVRATA] In ora
ms. vnde hæc desumpta sunt P. Daniel adno-
tauerat fortasse legendum, *non curata.*

PUBLICO] delendum videtur.

CHARTA TRACTVRIA] Incert. Au- CAP.
ctor. cap. x. xv.

CENTENA ILLA] Comitatus in cente- CAP.
nas distributi erant. Capitul. lib. III. c. x. & xviii.
*de ipso pago aut de vicinis centenis eligantur, nisi forte
longius extra comitatum causa sit inquirenda, & lib.
III. cap. xxiii. Si tamen contentio que inter eos
exorta est, in consinio duorum comitatum fuerit, liceat
eis de vicina contena adiacentis comitatus ad causam
suam testes habere.*

COMMENDATIA] præstaria, charta præ- CAP.
stationis. xxi.

INDICVLVS QVEM PRÆPOSITVS CAP.
TRANSMITTIT AD ABATEM] Perpe- xxii.

ram hoc lemma editum est, itaque vt in ms. sic
corrige INDICVLVS PRÆCATORIVS
AD EPISCOPVM, Epistola est ab Abate
forte aut alio quolibet sacerdote episcopo scri-
pta, qua illius seruum ad se confugisse declarat.
Quem obnixè rogat vt vitam & membra salua
integraque repromittat.

VITAM ET INMANCATIONEM]
Solebant veteres seu episcopi, seu clerici pro
reis ad ecclesiam confugientibus intercedere,
nec prius eos reddere quam *ad euangelia datis
sacramentis, (inquit Synodus Aurelianensis I.
c. III.) de morte & debilitate sint securi, ita vt ei cui
reus fuerit criminofus, de satisfactione conueniat. quod*

etiam in seruis obtinebat, qui non nisi excusati dominis permittebatur. Synodi Aurelianensis l. c. iv. & v. Præclarum eius rei apud Gregorium Turonensem extat exemplum. Sic igitur ille lib. v. cap. iiii. de Rauchingo: *Aiebant quidam eo tempore duo de famulis eius, ut saepe contingit mutuo se amore dilexisse, virum scilicet & puellam. Cumque hæc dilectio per duorum annorum aut eo amplius spacia traheretur, coniuncti pariter ecclesiam petierunt. Quod cum Rauchingus comperisset, accedit ad sacerdotem loci: rogat sibi protinus reddi suos famulos excusatos. Tunc sacerdos ait ad eum: Nosti enim que veneratio debeat impendi ecclesijs Dei: non enim poteris eos accipere, nisi ut fidem facias de permanente eorum coniunctione: similiter & ut de omni pœna corporali liberi mancant, repromittas: &c.*

CAP.
XXVI.

CAVTIO DE INFRACTVRIS] qua is qui effracto horreo, vel cellario furtum commiserat, eo nomine in certâ pecuniam condemnatus seipsum pro pignore tradit. Ex scribitur hæc formula à Fr. Pithæo ad Leg. Sal. tit. lx.

SPICARIUM] horreum à spicis scilicet reconditis. Leg. Sal. tit. xviii. 2. *si quis spicarium aut macholum cum annona incenderit.*

SED iam portum conspiciens superesse videtur, ut saltem in extremo operis profitear, cum multos in his notis merito lubensque nominauerim per quos profeci, nullum tamen esse cui plus tribuendum sit quam Rol. Bignonio I C. patri optimo atque amantissimo, qui mihi inter maximas difficultates, quæ toties occurrerunt, hærenti manum præbuit, fulsit, &

AD VAR. FORMVL.

35
digitum ad fontem intendit, licet auctori non extitisset. Sed à quo consiliū de tanta re non petiissem, subsidium tamen petere non dubitavi. Is est cui non tantum vitam vt parenti, sed institutionem vt præceptori, & quicquid in me est, debeo. Qui mores & ingenium formavit, litteris & ingenuis artibus excoluit, atque etiam ad iurisprudentiam & auctores adeo facilem aditum præbuit, vt hæc studia nullo non modo labori, sed voluptati mihi fuerint: nec alio antecessore opus, aut quærendus Scævola à cuius latere nunquā discederem: de quo non est animus quicquam amplius dicere, ne videar suffragari mihi. Tantum volui hoc extare grati animi indicium: Deum hominesque testatus, nihil mihi magis esse in votis quàm vt talem tantumque paternum affectum pari pietate possim cōpensare. FAXIT DEVS CUI OMNIS GRATIARVM ACTIO, LAVS ET HONOR.

NOTARVM FINIS.

V. A. 23 FOR M. V. 11

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

NOTA...

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.